

УСЛУГЕ И СТАНДАРДИ
У ОБЛАСТИ НЕФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И ОБРАЗОВНЕ
ПОДРШКЕ ЗА ТРАЖИОЦЕ АЗИЛА И МИГРАНАТЕ СМЕШТЕНЕ У
ЦЕНТРИМА ЗА АЗИЛ И ДРУГИМ ОБЈЕКТИМА НАМЕЊЕНИМ ЗА
СМЕШТАЈ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И ЗА ЛИЦА КОЈИМА ЈЕ
ОДОБРЕНО ПРАВО НА АЗИЛ

КРАТКА УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Услуге образовне подршке које се обезбеђују тражиоцима азила, мигрантима и лицима којима је одобрено право на азил јасно су утемељене у праву на образовање, које припада свима и једно је од људских права, гарантовано најважнијим међународним, регионалним и домаћим инструментима. Посебно се сматра важним да се право на образовање обезбеди деци. У том смислу, Конвенција о правима детета¹, између осталог, прописује да се право на образовање, гарантује сваком детету, без икакве дискриминације и без обзира на било какве карактеристике или статус детета, његовог родитеља или законског старатеља.

Право на образовање, међутим, не ограничава се само на децу, нарочито у савременим друштвима, која у све већој мери, поред неопходног образовања захтевају и стално професионално усавршавање. Значајно је да приступ различитим образовним ресурсима и процесима буде обезбеђен и свим одраслим особама, једнако женама и мушкарцима. Ово је обично посебно важно када су у питању млади, односно, особе без претходног професионалног искуства и без довољно знања и вештина минимално потребних за компетентно обављање одређених професионалних улога (радних функција или слично).

О актуелном контексту класификације и стандардизације услуга образовне подршке

Овај предлог се заснива, у првом реду, на критичкој анализи фактичког искуства организација које су дугорочним радом у области неформалног образовања изградиле сопствене компетенције за пружање оваквих услуга (укључујући програме и одређен начин рада).

Такође, овај предлог класификације и стандардизације услуга образовне подршке претпоставља првенствено услуге које се пружају у оквиру центара, или услуге које се пружају тражиоцима азила, мигрантима и лицима којима је одобрено право на азил иако се реализација услуга не одвија (увек и обавезно) у самим центрима. Поред тога, предложена класификација услуга уважава чињеницу да се у септембру 2017. године започело са обухватним укључивањем деце смештене у центре у образовни систем, и да постоји снажно изражена мотивација ОЦД да подрже процес укључивања у школе, првенствено кроз процес подршке образовању деце, као и у виду превођења/културне медијације током школске наставе.

¹ Закон о ратификацији Конвенције УН о правима детета, "Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори", бр. 15/90 и "Сл. лист СРЈ – Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97

I. ОБРАЗОВНЕ АКТИВНОСТИ

Табела 1. Класификација образовних активности

Образовне активности	
НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ	Сертификовано неформално образовање: курсеви (учење језика, занатски и рачунарски курсеви, и слично)
	Несертификовано неформално образовање
ПОДРШКА ШКОЛОВАЊУ ДЕЦЕ	Припрема за укључивање у школу
	Подршка током школовања

НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ

Сертификовано неформално образовање

Похађање курсева подразумева стицање конкретних знања и вештина и обучавање за вршење специфичних послова и активности, као и стицање компетенција за комуникацију на матерњем и страним језицима. На основу циља курса, односно која се специфична компетенција жели постићи, можемо разликовати курсеве различитих врста. Предлажемо основну минималну поделу на курсеве језика и занатско-рачунарске курсеве.

Курсеви језика усмерени су на учење матерњег језика тражилаца азила, учење српског језика (за странце) као језика заједнице у којој су смештени и учење страних језика. Учење матерњег језика је посебно важно за децу и младе особе из мигрантске популације, јер стицање компетенције за комуникацију на матерњем језику представља основу за даљи успешан развој младе особе и стицање других знања, вештина и ставова. Курс српског језика представља основу за успешну интеграцију лица којима је одобрено право на азил и тражилаца азила у наше друштво, а посебно је важан за успешно укључивање деце и младих у образовни систем, односно укључивање особа којима је додељена заштита у тржиште рада. Такође, курсеви страних језика доприносе повећању знања за комуникацију на страним језицима и разумевање различитих друштвених и културних контекста, са једне стране, као и бољој запошљивости избеглица и конкурентности на тржишту рада.

Занатско-рачунарски курсеви могу бити различитог типа у зависности које специфичне вештине стиче полазник курса. Искуство организација цивилног друштва које раде у центрима указује да су потребни курсеви различитог усмерења који одговарају потребама тражилаца азила и миграната, а који би олакшали будућу интеграцију у друштво и тржиште рада особа које стекну услове. До сада су се спроводили у центрима или је исказивана жеља за похађањем различитих курсева: курс кројења и шивења, столарски курс, курс кувања, ауто-механичарски курс, рачунарско-програмерски курсеви, итд. Потребно је разликовати занатско-рачунарске курсеве од радно-окупационих активности.

Код радно-окупационих активности нагласак је превасходно на адаптацији на нове услове живота, развоју и враћању самопоуздања и сврсисходном коришћењу времена приликом практиковања одређене вештине или стицања нове вештине, односно да се појединцу омогући да учини нешто за себе у специфичним животним условима у којима се налази, док је код занатско-рачунарских курсева нагласак на стицању практичног знања и развоју вештина за које корисник процењује да ће му олакшати укључивање на тржиште рада, учврстити постојеће компетенције које има или му помоћи да развије неке нове компетенције. С тим у вези, код курсева језика и занатско-рачунарских курсева непоходна је сертификација курса којом се гарантује да је полазник обучен, односно да је стекао предвиђене вештине тј. језичке компетенције након успешног похађања курса. Ово се може остварити и тако да организација цивилног друштва која је пружалац услуге успостави уговорни однос са надлежном установом која спроводи сертификоване курсеве. Такође, одређени курсеве могу се спроводити *он-лине* рачунарским путем.

Несертификовано неформално образовање

Неформалне образовне активности могу да се организују на различите начине, а најчешћа метода спровођења јесте радионичарски приступ у раду са циљном групом: децом, младим људима, али и одраслим особама. Код формалног образовања нагласак је најчешће на постепеном усвајању знања које је подељено о разредима и степенима, и које се одвија у окружењу формалног карактера: школа, учионица, одељење, релација наставник – ђаци, оцењивање успеха у савладавању градива, док је код неформалног образовања фокус активности на стицању компетенција, односно скупа употребљивих знања, вештина и вредносних ставова, кроз различите динамичне истраживачке и креативне активности, где се негује међусобна сарадња и помагање у тражењу одговарајућих решења за проблем који се решава, а задацима се приступа на интердисциплинаран начин. Нагласак није на репродукцији знања, него на учењу као конструкцији знања и дефинисању разлога зашто нам је битно да знамо одређене ствари о себи и свету у којем живимо. Такође, образовни процес не кулминира оцењивањем као чином препознавања успешности усвајања знања, него се врши праћење напредовања деце и младих особа са циљем да се адекватно испланирала следећа фаза развоја активности како би се одговорило на њихове образовне потребе.

Неформалне образовне активности могу се спроводити као саставни део услуга социјалне подршке, односно кроз радионице социјалног оснаживања и сродне групне активности (едукативне и креативне радионице), које могу садржати снажну образовну компоненту са циљем да се подстакне когнитивни развој деце и да им се омогући да стекну одговарајућа знања и вештине. Међутим, неформалне образовне активности се могу спроводити и засебно са циљем да се кроз образовни процес подстакне развој специфичних компетенција, као што су, на пример, друштвене и грађанске компетенције, укључујући персоналне, интерперсоналне и интеркултурне компетенције које омогућавају појединцу да на конструктиван начин учествује у друштвеном животу, затим компетенције којима се омогућава да се буде предузимљив у (економском) животу, да се подстакне разумевање за и изражавање кроз различите културне и уметничке активности, вредновање културног наслеђа и различитих културних идентитета, као и међусобног прожимања различитих културних идентитета, али и

стекну вештине креативног изражавања.² Такође, кроз неформалне образовне активности се могу на занимљив и интерактиван начин стећи различита конкретна знања, на пример, из географије, биологије, техничких наука, итд. Илустративни је пример дечијег кутка, простора специфично опремљеног и прилагођеног за потребе деце, у оквиру чијег програма се врло често организује социјална подршка са инкорпорираним образовним компонентом, али и нпр. часови енглеског језика или српског језика, али у оквиру којих се примењује радионичарски приступ и нису део сертификованог програма учења страног језика.

ПОДРШКА ШКОЛОВАЊУ ДЕЦЕ

Припрема за школу

Припрема за школу има компензаторну функцију, како би деца која се укључују у формални систем образовања добила адекватну припрему и донекле надоместила мањак искуства школовања у земљи порекла и током (миграцијског) пута. С тим у вези, школе врше иницијалну процену претходног знања и школовања деце узраста за упис у основну школу. Процењују се едукативне компетенције у циљу одређивања одговарајућег разреда у који се дете укључује. Овај део припреме је у искључивој надлежности школа и школског система.

Други сегмент припреме је упознавање са школским системом, давање практичних информација и деци и родитељима, објашњавање културолошких разлика и сл., имајући у виду да се европски школски системи разликују од школских система земаља из којих долазе. Упоредо са радом са децом, пожељно је разговарати са родитељима о искуству претходног школовања њихове деце, жељама родитеља о знању које сматрају да је пожељно да њихово дете развије и усвоји.

Овај вид припреме деце у центрима за школовање би требало да раде организације које су у сталној комуникацији са децом, односно које редовно спроводе активности психолошке и социјалне подршке, као и програме неформалног образовања за децу, у тесној сарадњи са школама. Такође, у припремном периоду се дете подучава потребним знањима за успешније укључивање у формални школски систем: из српског језика, енглеског језика, базичне/ране писмености, основне математичке писмености.

Подршка током школовања

Представници организација цивилног друштва и особље Комесаријата су најчешће преузимали улогу пратилаца деце у школу и тиме значајно допринели и олакшали прелазни период кретања деце у школу, повезујући и јачајући однос између најбитнијих карика у процесу школовања – дете – учитељ/наставник - родитељи. Пожељно је да се у наредном периоду “оде корак даље” и да се родитељи деце која похађају школу анимирају и охрабре за праћење деце до школе.

Према тумачењу Министарства просвете, науке и технолошког развоја пратилац је неко ко може да допрати децу до школе, али не и да борави на настави. За то је овлашћен педагошки асистент или преводилац у служби наставника.

² Препоручљиво је ослањати се на “Европски референтни оквир кључних компетенција за целоживотно учење”, Препоруку Парламента Европске уније и Савета Европске уније о кључним компетенцијама које би свака особа требало да развије како би могла водити сврсисходан живот у савременом демократском друштву. Више на: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962#ntc2-L_2006394EN.01001301-E0002

Организације које спровode програме неформалног образовања могу да пружају подршку деци у развијању знања из различитих предметних области, радећи комплементарно са наставним програмом и обрађујући наставне јединице кроз радиониچارски и интерактивни приступ. На пример, учење српског и енглеског језика кроз игру и друге рекреативне активности или спровођењем програма “занимљива наука” током којег деца уче путем открића о међусобној повезаности природних појава.

Циљне групе и доступност образовања

Неформално образовање би требало да буде доступно свим тражиоцима азила, мигрантима и лицима којима је одобрено право на азил, различитих узраста и пола. Посебно је важно у наредном периоду ставити нагласак на организацију сертификованих курсева језика и различитих занатско-рачунарских курсева, у сарадњи са надлежним јавним установама, за младе људе и пунолетне мушкарце и жене који су смештени у центрима, како би стекли вештине и знања које су потребне за интеграцију на тржиште рада.

Локација и врста центра не одређује ниво (или обим) неформалних образовних активности које се пружају у различитим центрима, осим у случају када се ради о спровођењу уско специфичних занатских и рачунарских курсева који се морају реализовати ван центра када је то потребно због њихове специфичне намене и садржине. Како би се створила одговарајућа атмосфера за спровођење неформалних образовних активности у центру, а поготово у случају када се ради о активностима за жене, тинејџере или децу, потребно је активности спроводити у одговарајућој просторији која се користи за рекреацију, неформално образовање или социјалну подршку. За рад са специфичним рањивим групама, често се формирају посебни простори, својим специфичностима прилагођени одређеним посебним потребама ових циљних група. Често се активности неформалног образовања за децу и тинејџере спровode у ткз. куцима за децу и куцима за адолесценте.

КВАЛИФИКОВАНОСТ ОСОБЉА

Претходно искуство и релевантна специфична знања и вештине

При спровођењу неформалних образовних активности важно је да предавач(и), водитељ(и) радионица, члан(ови) тима, поседују компетенције за:

1. предметну област, предмет и методу наставе,
2. подучавање и учење и
3. комуникацију и сарадњу.

У случају да се неформалне образовне активности организују за децу и младе особе, онда је обавезно да поседују и компетенције за подршку развоја личности. Додатно, с обзиром на мигрантску популацију која је пореклом из географски удаљених земаља пожељно је да је особа која спроводи неформалне образовне активности сензибилисана за рад у интеркултурном окружењу, односно да поседује интеркултурне компетенције. С обзиром да активности неформалног образовања најчешће спроводи “водитељски пар” или тим предавача, онда је потребно да пар или тим поседују у збиру наведене компетенције.

Када се ради о сертификованим курсевима језика и различитим занатско-рачунарским курсевима, обавезно је да особа поседује образовни профил тј. диплому средње школе, више школе или факултета, односно установе која образује за потребно специфично знање, а који је одговарајући за предавање предмета, односно садржине курса. Реализатор курса је одговоран за обезбеђивање кадра који има компетенције за реализацију курса.

Када се ради о неформалном образовању деце и младих особа, потребно је да особа поседује образовање из друштвених, хуманистичких или уметничких дисциплина или да има искуство у спровођењу активности неформалног образовања за децу и младе особе. Међутим, у случају када се ради специфични програм, на пример “занимљива наука”, потребно је да постоји тзв. предметни сарадник. У случају да се ради о тиму који спроводи програм дечијег кутка, потребно је да је једна особа у тиму по образовању психолог/педагог или учитељ. У случају да се ради о неформалном образовању кроз различите креативне, културне и уметничке активности, потребно је да једна особа у тиму поседује релевантно знање и/или искуство у изражавању на артистички начин.

Важан услов за компетентно спровођење несертификованих програма неформалног образовања јесте разумевање посебног начина подучавања учесника програма и поседовање вештине радионичарског рада, а што укључује такође и вештину управљања групама (групним процесима и групном динамиком у групи која је релативно мешовита по питању узраста, културног и етничког порекла, искуству формалног школовања), флексибилну организацију активности, интердисциплинарност у раду и фокус на стицање компетенција а не искључиво усвајање знања. У том смислу, од особа које реализују активности очекује се да су завршиле одређене специфичне обуке и/или да поседују значајно претходно искуство у вођењу радионица. У погледу броја особа које реализују неку одређену активност, водитељски пар може се сматрати „златним стандардом” у великом броју ситуација. Ипак, оптималан број водитеља (фацитатора) ангажованих на реализацији било које конкретне активности зависи и од типа активности и од броја и узраста деце и неких других карактеристика учесника у активностима. (Рад са млађом децом обично захтева више контроле и усмеравања.)

За све особе које су ангажоване на спровођењу програма неформалног образовања за мигранте, од посебне је важности да прођу неке специфичне обуке и семинаре, што обавезно треба да укључи усвајање барем основних знања: (а) о траумама; (б) о културним специфичностима друштава из којих конкретни тражиоци азила, мигранти и лица којима је одобрено право на азил долазе; (ц) о феномену присилних и ирегуларних миграција и типичним личним искуствима миграната; (д) о систему људских права, систему азила, и кључним стандардима у области заштите права тражилаца азила, миграната и лица којима је одобрено право на азил; (е) кључним одликама посебно рањивих група (као што су раздвојена деца и деца без пратње, жртве тортуре, жртве трговине људима, и друге) и посебним стандардима везаним за заштиту појединачних посебно рањивих група.

Учешће почетника у тимовима за образовање

У потпуности је прихватљиво да тимови који реализују неформалне образовне активности укључује такође и особе које не испуњавају услове у погледу претходног искуства и специфичне обучености, уколико ове особе (то јест, почетници) чине само мањи део тима и уколико им је током реализације активности обезбеђена менторска подршка, а задаци за које преузимају одговорност адекватни су њиховом искуству и вештини.

Табела 2. Квалификованост особља

КАТЕГОРИЈА	Професионална квалификованост	Обуке	Претходно искуство
КУРСЕВИ ЈЕЗИКА	Стручњаци који поседују образовање које одговара садржини курса	Пожељне су обуке за подучавање и учење особа које немају искуство формалног школовања. Потребне су обуке/искуство за рад са датом узрасном групом.	Није потребно да стручњак за предметну област поседује претходно искуство за рад са особама са искуством избеглиштва и миграција, али је онда пожељно да је присутан представник супервизор са искуством барем у првих неколико часова.
ЗАНАТСКО-РАЧУНАРСКИ КУРСЕВИ	Стручњаци који поседују образовање које одговара садржини курса	Пожељне су обуке за подучавање и учење особа које немају искуство формалног школовања	Није потребно да стручњак за предметну област поседује претходно искуство за рад са особама са искуством избеглиштва и миграција, али је онда пожељно да је присутан представник супервизор са искуством барем у првих неколико часова.
НЕСЕРТИФИКОВАНО НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ	Стручњаци из различитих области друштвених наука (психолози, педагози, социјални радници, учитељи, васпитачи, и сличне дисциплине), као и уметничке професије, али и читав низ других	Пожељне су обуке за подучавање и учење особа које немају искуство формалног школовања, као и обуке о вођењу радионица, обуке о различитим	Пожељно претходно искуство, али није нужно уколико се ради уз супервизију

	професија везаних за специфичне предметне области.	радионичарским техникама, обуке о раду са различитим узрастним категоријама и сл.	
ПРИПРЕМА ЗА ШКОЛУ	Стручњаци из различитих области друштвених наука (психолози, педагози, социјални радници, учитељи, васпитачи, и сличне дисциплине), као и уметничке професије.	Пожељне су обуке за подучавање и учење особа које немају искуство формалног школовања, као и обуке о вођењу радионица, обуке о различитим радионичарским техникама, обуке о раду са различитим узрастним категоријама и сл.	Пожељно претходно искуство, али није нужно уколико се ради уз супервизију. Додатно, потребно је да стручњак (члан тима/едукатор) у континуитету ради са децом избеглицама и мигрантима која су смештена у центру, како би могао да их припреми за полазак у школу.
ПОДРШКА ТОКОМ ШКОЛОВАЊА	Стручњаци из различитих области друштвених наука (психолози, педагози, социјални радници, учитељи, васпитачи, и сличне дисциплине), као и уметничке професије, али и читав низ других професија везаних за специфичне предметне области.	Пожељне су обуке за подучавање и учење особа које немају искуство формалног школовања, као и обуке о вођењу радионица, обуке о различитим радионичарским техникама, обуке о раду са различитим узрастним категоријама и сл.	Пожељно претходно искуство, али није нужно уколико се ради уз супервизију.

Преводиоци

Ангажовање преводилаца захтева посебну пажњу. Осим доброг познавања језика и развијене вештине консекутивног превођења, преводиоци морају стећи и развити нека додатна знања и додатне вештине, пресудно важне за квалитетно обављање послова превођења у оквиру реализације програма неформалног образовања. Посебно важно место у оквиру ових компетенција има искуство које преводиоци стичу на терену, који се одликује бројним специфичностима. Неопходно је да преводиоци и медијатори добро разумеју контекст у оквиру ког обезбеђују своје услуге, једнако начин на који функционише формални систем заштите избеглица и миграната као и фактичку и психолошку ситуацију избеглица и миграната на конкретној локацији. Стандарди добре праксе треба да предвиде посебне обуке за преводиоце, и то, базичне обуке (које се реализују пре почетка ангажовања или током процеса стажирања) и напредне обуке које (у каснијем периоду) овим особама омогућују да унапреде своје професионалне вештине у специфичним контекстима реализације образовних активности.

Када је реч о начину на који преводиоци обезбеђују своје услуге, критично је важно да преводилац не прелази границе својих професионалних одговорности и да блиско сарађује са особама које реализују образовне активности. Ово подразумева да преводилац:

- (а) не интерпретира оно што треба да преведе;
- (б) обезбеђује потпун и прецизан превод свега што је речено;
- (ц) на питања корисника, у правилу, не одговара самостално и без консултација са колегом који реализује образовну активност;
- (д) све нејасноће и дилеме јасно подели са колегама које реализују образовну активност;
- (е) разуме садржај и сврху програма у коме учествује.
- (ф) потребно је да активно учествује у радионицама и приликом превођења „прати“ емотивно расположење водитеља радионице. Одређене личне особине, социјална вештина и отвореност за активно учествовање у радионичарским активностима, постају важан део компетентности преводиоца.

ПРОЦЕНА ПОТРЕБА И КАПАЦИТЕТА (ПОТЕНЦИЈАЛНОГ) КОРИСНИКА И ПЛАНИРАЊЕ УСЛУГА И АКТИВНОСТИ

Процена потреба полазника активности неформалног образовања кључна је за успешно планирање адекватног програма курса, односно садржине активности несертификованог неформалног образовања. Веома је важно да потенцијални полазник буде активно укључен у иницијалну процену својих потреба, односно да буде питан о свом претходном образовању, образовном статусу, као и о радном искуству, како би се утврдиле вештине и знања које поседује. Такође, разговором са потенцијалним полазником се утврђује и његова мотивација за похађање одређеног курса, а уз сарадњу са стручном особом за материју курса, одређује се иницијални ниво знања о материји која се учи на курсу, како би се потенцијални полазник укључио у курс одговарајућег интензитета и нивоа знања. Приликом процењивања образовних потреба потенцијалних полазника курсева потребна је координација свих актера који реализују програме

намењене корисницима центра и представника Комесаријата за избеглице и миграције, са циљем да се утврди који би курсеви били најадекватнији за кориснике центра, начин на који би се спроводили, као и да ли је потребно узети у обзир и друге карактеристике потенцијалних полазника курса, њихове године и пол, на пример, приликом формирања адекватне групе полазника. У случају да су курсеви намењени тинејџерима, односно малолетним особама, потребно је укључити родитеља/е или старатеља у консултације о образовним потребама малолетних особа.

Процена образовних потреба деце врши се опсервацијом и партиципативним методама, узимајући у обзир контекст у којем се налазе деца и претходно искуство школовања и учешћа у неформалним образовним активностима односно боравка и развоја у предшколским установама у земљама порекла и земљама транзита. Иницијално посматрање понашања деце даје назнаке за даљи разговор, путем интервјуа и кратким упитницима, са родитељима и децом, у складу са партиципативним методама које одговарају узрасту деце, како би се мапирале потребе и интересовања деце за врстом неформалног образовања и начином реализације. Образовне активности морале би имати флексибилну структуру како би одговориле потребама деце, узимајући у обзир да се најчешће ради о групи деце сличног, али не и истог узраста, односно да најчешће постоји разлика у узрасту од једне до три године међу полазницима активности, као и да се полазници разликују на основу језичких и културних идентитета, са циљем да се омогући пуно учешће деце у реализацији образовних активности. Образовне активности морају одговорити степену мотивације, стању менталног здравља и добробити детета, као и комуникативним способностима детета. Такође, пожељно је да родитељи повремено учествују у образовним активностима, јер на тај начин унапређују своје родитељске компетенције, уче и вежбају на базичном нивоу енглески и српски језик, учествују у смисленим активностима са децом, успоставља се и за родитеље сувисла структура времена током дана, јача се њихово самопоуздање и информишу се о принципима учења и рада са децом у земљи дестинације или земљи боравка.

Процена потреба деце која су укључена у школу и предшколско припремно образовање врши се искључиво у сарадњи са наставницима који познају дете или са одговарајућим школским тимом.

Као и у случају других активности и врста услуга, активности које се спровode у конкретним центрима, односно, за лица смештена у тим центрима, планирају се у сарадњи са управом центра и захтевају одобрење Комесаријата за избеглице и миграције.

Спољни фактори који одређују планирање динамике активности укључују, између осталог, флукуацију корисника (одлазак постојећих и долазак потенцијално нових корисника), промене везане за расположива финансијска средства, и промене везане за расположивост адекватног простора за реализацију активности. Удаљеност центра у коме се реализују услуге и/или активности представља још један спољни фактор који обично значајно утиче на планирање динамике (учесталости) реализације одређене активности.

Када је реч о планирању образовних активности, потребно је посебно имати у виду да стабилан и предвидив распоред активности и континуирано одвијање програма имају веома значајан утицај на добробит полазника/учесника активности. Непостојање предвидиве динамике активности (и честе и ненајављене измене у распореду активности) могу изразито негативно утицати на мотивацију и напредовање учесника/полазника програма (и процес изградње поверења).

ПРАЋЕЊЕ КОРИСНИКА И ЕВАЛУАЦИЈА УСЛУГА

Структура и правила похађања сертификованог курса одређују систем праћења напретка полазника курса. Индикатори напретка су број похађаних часова, процена реализатора и оцењивање успешности у савладавању градива, односно стицању знања и вештина предвиђених курсом, као реализација обавезних задатака при курсу. Када се ради о програму неформалног образовања за децу и младе људе напредовање се прати системом портфолиа. Систем портфолиа служи за документовање продукције полазника и да омогући регистровање њиховог успеха у овладавању компетенцијама. Портфолио треба да користи детету, односно његовим родитељима или старатељима, а реализатору образовних активности омогућава да евалуира досадашњи учинак у образовном раду са дететом, како би планирао “активности у зони даљег развоја”. **Минимум праћења захтева документовање интензитета присуства на активностима и продукцију образовног процеса** (различити материјали које деца самостално или у сарадњи са тимом осмишљавају на радионицама). Намена портфолиа није да се оцењује успех у савладавању захтева активности, него да се пружи повратна информација детету и његовим родитељима тј. старатељима о напретку у стицању компетенција које се постижу датим сетом активности. У случају да се дете сели у други центар, било би пожељно да се портфолио преда родитељима/старатељима, како би они, уколико желе, информисали управу центра и представнике организација које реализују активности у новом центру о програмима које је похађало њихово дете.

Полазницима образовних активности мора бити омогућено да искажу своје примедбе у вези са квалитетом програма и начином реализације, а у том смислу организација која је реализатор обавезна је да успостави једноставан и лако приступачан механизам и да о томе редовно обавештава полазнике курса тј. учеснике активности. Пример таквог механизма јесте кутија за жалбе и похвале (или предлоге и жеље).

Поред овога, препоручује се да организација, у координацији са управом центра, спроводи периодична испитивања задовољства полазника и на тај начин прикупља информације о томе како полазници перципирају програм који организација реализује, а да на основу анализе ових информација и евалуације присутности и укључености модификује и унапређује своје активности.

ПРОСТОРНИ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СТАНДАРДИ

Обезбеђивање и одржавање просторија за реализацију различитих образовних активности које се одвијају у центрима је у надлежности Комесаријата за избеглице и миграције.

Просторија у којој се одвијају образовне активности треба да буде безбедна и да својом величином и другим карактеристикама омогућује неометано извођење програма. Неопходно је да просторија буде опремљена довољним бројем комада основног намештаја (столице, сто и слично). Поред тога, одређене врсте курсева изискују додатно опремање простора у коме се изводе активности.

Када је реч о извођењу образовних активности за децу, нарочито је важно да постоји могућност флексибилне организације ствари које се налазе у просторији и да је простор могуће организовати тако да олакшава и подстиче интеракције и стварање добре групне динамике. Просторија својом величином треба да одговара планираном броју учесника активности, посебно када је реч о групним активностима и радионицама. Адекватна величина простора представља такође и битан елемент њене безбедности. У том контексту ови елементи су важни за планирање активности. Пожељно је да постоји

засебан простор за реализацију образовних активности за децу, како би деца препознавала дати простор као само њихов и како би у том простору могла да се изложи продукција образовног процеса, ради стварања подстицајне атмосфере и окружења за развој детета.

ОПШТА ПИТАЊА КООРДИНАЦИЈЕ АКТЕРА

Ефективна координација образовних активности намењеним мигрантима заједничка је одговорност Комесаријата за избеглице и миграције и свих реализатора активности. Ипак, улога и одговорност Комесаријата у овом погледу је примарна.

Координацијом се постиже већа укупна ефикасност и ефективност образовних активности. Поред тога, логично и сврсисходно уклапање активности различитих реализатора (који организују активности на истој локацији и истој популацији корисника) представља значајан део решења за изазове у планирању укупне динамике активности, у складу са потребама и најбољим интересима особа смештених у конкретном центру. Нарочито је важна координација активности са школама које деца похађају, као и са одговорном особом за рад са децом у Комесаријату.

У циљу постизања боље координације активности, Комесаријату за избеглице и миграције (односно, управама центара) на располагању стоји неколико могућих механизма, коришћењем којих је потребно прецизније дефинисати стандарде координације. Ови механизми укључују:

- а) редовне координацијске састанке са представницима свих организација које реализују активности у конкретном центру (у актуелном периоду);
- б) успостављање отвореног календара употребе заједничких простора и реализовања образовних активности;
- ц) посебне консултације у случајевима непланираног престанка реализације одређених активности, увођења нових активности, потребе за променама термина реализације активности, и другог.

Ради потпунијег регулисања односа са реализаторима активности и остваривања боље укупне координације образовних активности намењених особама смештеним у центре, Комесаријат за избеглице и миграције закључује меморандуме о сарадњи са организацијама које испуне релевантне услове у погледу компетентности и квалификованости. Кључне тачке овог документа односе се на:

- 1) врсту програма/активности које ће конкретна организација обезбеђивати;
- 2) полазнике којима је намењен курс / програм активности;
- 3) планирани период реализације активности;
- 4) информације о тиму који ће реализовати курс / програм активности;
- 5) место односно простор у којем ће се реализовати активности;
- 6) начин остваривања комуникације између потписника Меморандума;
- 7) обавезе Комесаријата у погледу омогућавања услова за адекватну реализацију активности.

Закључивањем оваквих меморандума омогућује се:

- а) потпуна прегледност реализације курса / програма активности;
- б) боља територијална распоређеност курса / програма активности;
- ц) рационалније коришћење расположивих ресурса и капацитета за подршку тражиоцима азила, мигрантима и избеглицама.